

รูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
Model of Knowledge Management of Family Model According
to Sufficiency Economy Philosophy at Chai Badan District,
Lop Buri Province

ธัชพล ทิธี¹

Thatchapon Teedee¹

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรเป้าหมายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ (1) การกำหนดความรู้ ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไข ความรู้คู่คุณธรรม (2) การแสวงหาความรู้ มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิเช่น การเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น โทรศัพท์, เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น (3) การสร้างความรู้โดยไม่เป็นทางการ (4) การจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล และ(5) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ มีรูปแบบการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้กระบวนการจัดการความรู้เป็นวงจรที่ต่อเนื่องกัน 2) ปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้การจัดการความรู้ต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จตามกรอบแนวคิดเดิมมี 5 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำและระบบสารสนเทศ ซึ่งจากการศึกษาเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดการความรู้ที่เหมาะสมนั้น มี 4 ปัจจัยเงื่อนไขหลักที่สำคัญ คือ โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรม

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี; Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajathat University, Thailand; e-mail : nttdee@hotmail.com

องค์กร ภาวะผู้นำ และระบบสารสนเทศ สำหรับเงื่อนไขด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้
ครอบครัวต้นแบบยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการความรู้, ครอบครัวต้นแบบ, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research is a qualitative research and the objectives of this study were 1) to study the knowledge management model family according to the Sufficiency Economy philosophy and 2) to study the factors of success in managing of knowledge in prototype family according to the Sufficiency Economy Philosophy. The target population was divided into 2 groups including 12 key informants with in-depth interviews and 4 key informants in the group discussion by using a selective targeting method. The instruments used in the study included study documents, interview forms and group discussions to confirm the pattern. Analyze data by content analysis.

The research found that 1) the knowledge management model of prototype family based on philosophy of sufficiency economy consists of five key steps: (1) the determination of knowledge include moderateness, rationality, and good immunity under the condition of Knowledge and Morality. (2) Seeking knowledge: there are various learning styles such as learning from social media that from television, Facebook, etc. (3) Informal knowledge creation (4) Individual knowledge management and (5) Knowledge transfer and utilization. There are formal and informal transfer formats, and the knowledge management process is a continuous cycle. 2) Five factors that make knowledge management successful according to the original concept of Sufficiency Economy Philosophy included knowledge of knowledge management, organizational structure, organizational culture, leadership and information systems. Which four main factors that based on the study of conditions affecting knowledge management were organizational Structure, organizational culture, leadership and information systems. By the way, the Knowledge of knowledge management, the model family still has no knowledge about knowledge management.

Keywords : Knowledge Management, Model Family, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ (Introduction)

พระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 มีพระราชดำรัส ชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตและให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (Office of the National Economics and Social Development Council, 2007 : 6)

ครอบครัว ถือได้ว่าเป็นสถาบันสังคมแรกเริ่มที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดค่านิยมปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิถีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งการสร้างระเบียบทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศโดยรวม ครอบครัวจึงเปรียบเสมือนเครื่องจักรชิ้นแรก ที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบ่มเพาะและพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล ให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ขณะเดียวกันก็ยัง เป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือ ดูแล เยียวยา บำบัด ฟื้นฟู ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติ ที่มากระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย รวมทั้งเป็นรากฐานการสร้างชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง (Tejagupta, 2012 : 7)

ครอบครัวไทยในปัจจุบันมีปัญหาและอ่อนแอ ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ สัมพันธภาพในครอบครัวเสื่อมถอย ที่น่าวิตกมากที่สุด คือ บุคคลขาดหลักคิด คุณธรรม และจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ความหลากหลายและซับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้ส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและการพัฒนาประเทศโดยรวมด้วย สาเหตุของปัญหาเกิดจากการที่ครอบครัวต้องเผชิญกับสภาวะเปลี่ยนแปลงหลากหลายอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัว และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Office of Women's Affairs and Family Institute, 2009)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) หมายถึง การได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อบุคคลที่เหมาะสม ณ เวลาที่ถูกต้องและช่วยให้บุคคลได้แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศร่วมกันในการปฏิบัติงาน การได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องนั้นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบพร้อมนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงาน โดยมีหลักการที่สำคัญในการแปลงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ให้มีสภาพกลายเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดเจน (Explicit Knowledge) และองค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการความรู้คือ กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้มีระเบียบแบบแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jaiaree, 2014 : 4)

การนำวิธีการจัดการความรู้ มาใช้กับครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือ

เอกสาร มาพัฒนาให้เป็นความรู้ในการรวบรวม จัดเก็บ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนานตนเองให้เป็นผู้รู้ อันจะส่งผลให้ชุมชนมีองค์ความรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง องค์ความรู้ครอบคลุมตัวแบบนี้ คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่อยู่ในตัว บุคคลเกิดจากประสบการณ์ในการนำหลักการดังกล่าว มาทดลองใช้จนประสบผลสำเร็จในการ ดำเนินชีวิต แก้ไขปัญหาหนี้สิน ครอบครัวยากจนมีความสุขและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ส่วนแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดออกมาจากพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยผ่านกลวิธีการต่าง ๆ ความรู้ประเภทนี้จะต้อง ผ่านกระบวนการศึกษาและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถนำมาใช้ ประโยชน์ได้ทันทีซึ่งต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้เข้าไปดำเนินการ เมื่อเรียนรู้ได้มากขึ้นก็ สร้างความรู้ใหม่ได้มากขึ้นเมื่อนำความรู้เก่ามาบูรณาการกับความรู้ใหม่จะก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น กลายเป็นวงจรที่เพิ่มพูนได้ด้วยตนเองไม่มีที่สิ้นสุด

ปัจจุบันส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งระดับอำเภอและระดับจังหวัดได้ให้ความสำคัญกับการ เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาครอบครัวพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง โดยมีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่ได้ดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยตั้งแต่ปี 2552 - 2559 จำนวน 10 หมู่บ้าน ชุมชนในพื้นที่นั้นอมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาใช้ เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ให้รู้จักประมาณตน คิด อยู่ ใช้ กิน อย่างพอเพียง และสามารถ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับครอบครัวที่ได้นำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว และในชีวิตประจำวัน สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ครัวเรือน ในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

จากความรู้ดังกล่าวควรศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ครอบคลุมตัวแบบตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นกรณีศึกษาในการทำวิจัย ซึ่งทำให้องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้มีการถ่ายทอดทั้งความรู้ที่ฝังอยู่ในคนและความรู้ที่ชัดแจ้ง หากมี การจัดการความรู้จะทำให้ความรู้ไม่สูญสลายไป และคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ครอบครัวอื่น ๆ ทั้งใน หมู่บ้าน นอกหมู่บ้าน และพื้นที่อื่น ๆ จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้ครั้งนี้นำไปใช้ให้เกิด ประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงาน มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อันจะเป็นพลังที่ สำคัญของการสร้างสังคมที่เข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ครอบคลุมตัวแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ในเขตอำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการจัดการความรู้ครอบคลุมตัวแบบตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้
ประชากรเป้าหมาย

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) คือ กลุ่มครอบครัวดีเด่น ผู้วิจัยเลือกครอบครัวในเขตอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยมีเกณฑ์การเลือกคือ หัวหน้าครอบครัวดีเด่น ตามโครงการครอบครัวต้นแบบดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดีเด่นระดับอำเภอ ประจำปี 2559 อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี จำนวน 12 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการครอบครัวดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดีเด่นระดับอำเภอ ประจำปี 2559 อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 คน ที่รับผิดชอบหลักในการดำเนินโครงการครอบครัวต้นแบบฯ เพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้

เนื้อหาที่ศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญ 3 ประการได้แก่ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกัน ได้แก่ (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล และ (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่ธรรม 2) กระบวนการจัดการความรู้ได้ 5 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดความรู้ (2) การแสวงหาความรู้ (3) การสร้างความรู้ (4) การจัดเก็บความรู้ และ (5) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ 3) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ (1) ด้านความรู้ความเข้าใจ (2) โครงสร้างองค์การ (3) วัฒนธรรมองค์การ (4) ภาวะผู้นำ และ (5) ระบบสารสนเทศ

พื้นที่ศึกษา ครอบครัวต้นแบบในเขตอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทั่วไปของโครงการครอบครัวต้นแบบ อำเภอชัยบาดาล

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วย 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ และ 5) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์

ส่วนที่ 3 ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ คำถามที่เกี่ยวข้อง ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ โครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำ และระบบสารสนเทศ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. การจัดการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ร่วมกันสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ผู้วิจัยสรุปผล รูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัย เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผลเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาหัวข้อประเด็นที่ต้องการถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2. ดำเนินการรวบรวมข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาแต่ละข้อคำถามว่า มีความเป็นปรนัยและมีความชัดเจนทางภาษา

3. สร้างแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Consistency) ค่า (IOC รวมทุกเรื่อง = 0.86) รวมทั้งปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 3 คน เพื่อความถูกต้องของการใช้ภาษา และสอดคล้องกับการวิจัย และความเข้าใจข้อคำถามของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม และจัดทำแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้อมูลจากกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก มีขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือ โดยอธิบายและชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลจนครบตามจำนวนที่กำหนด คือ 12 คน แบบพบกันโดยตรงระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ (Face to Face Interview) โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปประกอบในการจัดสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 ศึกษาแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบ มีขั้นตอนดังนี้

1. ส่งหนังสือเชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. จัดการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง บันทึก/บันทึกเสียงด้วยตนเอง เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบที่เหมาะสม เมื่อวันที่ 12 พ.ค. 2560 ณ ห้องประชุมท้องถิ่นอำเภอ ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดทำข้อมูล (Data Processing) หรือการจัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเรียบเรียงแล้ว มาจัดให้เป็นระเบียบก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อตอบคำถาม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การตรวจสอบข้อมูล ว่าข้อมูลที่ได้มามีเพียงพอหรือไม่และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้หรือไม่ ถ้าได้ข้อมูลไม่ตรงกัน ก็จะต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร

3. เมื่อตรวจสอบข้อมูลเสร็จแล้วจะทำการรวบรวมข้อมูล มาดำเนินการวิเคราะห์สังเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรม (Abstraction) เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

4. ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกันสร้างและยืนยันรูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เหมาะสม

ผลการวิจัย (Research Results)

1. รูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

กระบวนการการจัดการความรู้ โดยผลการศึกษาในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

1) การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification ประกอบด้วย

(1) ความพอประมาณ ได้แก่ มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภค ใช้ยุงชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช ผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน ประหยัดไฟฟ้า น้ำมัน เชื้อเพลิง ไม่ก่อหนี้โดยไม่จำเป็นและเกินกำลัง และมีการใช้สมุนไพร เช่น ตะไคร้หอมไล่ยุง

(2) ความมีเหตุผล ได้แก่ มีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นผลิตสินค้า ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน และครอบครัวต้นแบบเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

(3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ได้แก่ การมีสุขภาพดี มีการออมทรัพย์ต่าง ๆ ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น/สังคม เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ประหยัด มีการกำจัดขยะของเสียอย่างถูกวิธี ไม่มีลูกน้ำยุงลาย บริเวณบ้าน และมีแหล่งทุนประกอบอาชีพอย่างพอประมาณ

(4) เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การนำวัสดุที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ รักษาสิ่งของให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ การปลูกพืชหมุนเวียน พัฒนาอาชีพ ใช้ที่ดินทำการเกษตรอย่างคุ้มค่า ทำบัญชีรายรับ

รายจ่ายสมาชิกครอบครัวต้นแบบสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม และมีความรอบรู้ทันเหตุการณ์กับสถานการณ์สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

(5) เงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ ครอบครัวต้นแบบปฏิบัติตามหลักศาสนา มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน มีคุณธรรม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เลิกอบายมุข และไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่ชุมชน การรับความรู้มาจากแหล่งต่าง ๆ จากภายในและภายนอกชุมชนเพื่อนำมาเป็นความรู้ของครอบครัวต้นแบบ รวมไปถึงวิธีการต่าง ๆ ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เกิดจากการตระหนักถึงหลักการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนบนหลักแนวคิดพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ และมีความสุขโดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

4) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) มีการจัดเก็บความรู้ในลักษณะของการจดจำผ่านตัวบุคคลซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ในผลงานที่ปราชญ์ชาวบ้านลงมือทำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จ และการถ่ายทอดประสบการณ์การในการดำเนินชีวิตให้แก่สมาชิกในชุมชนของตนเอง

5) การถ่ายทอดความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization)

การถ่ายทอดความรู้ ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งนั้นเป็นไปโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งการถ่ายทอดความรู้โดยตั้งใจ หรือถ่ายทอดอย่างเป็นทางการ เช่น การสื่อสารด้วยการเขียน การฝึกอบรม การประชุม เป็นต้น ส่วนการถ่ายทอดความรู้โดยไม่ตั้งใจ หรือไม่เป็นทางการนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาจจะไม่รู้ตัว โดยทำประจำอย่างไม่มีแบบแผน เช่น จากประสบการณ์เรื่องเล่า ประสบการณ์ ทำให้ดู ลองผิดลองถูก มาการสอนลูกสอนหลาน เป็นต้น

การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ภายในครอบครัวต้นแบบ มีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ที่เด่นชัด ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการลดรายจ่าย 2) ด้านการเพิ่มรายได้ 3) ด้านการประหยัด 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ 6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

2. ปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้การจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ

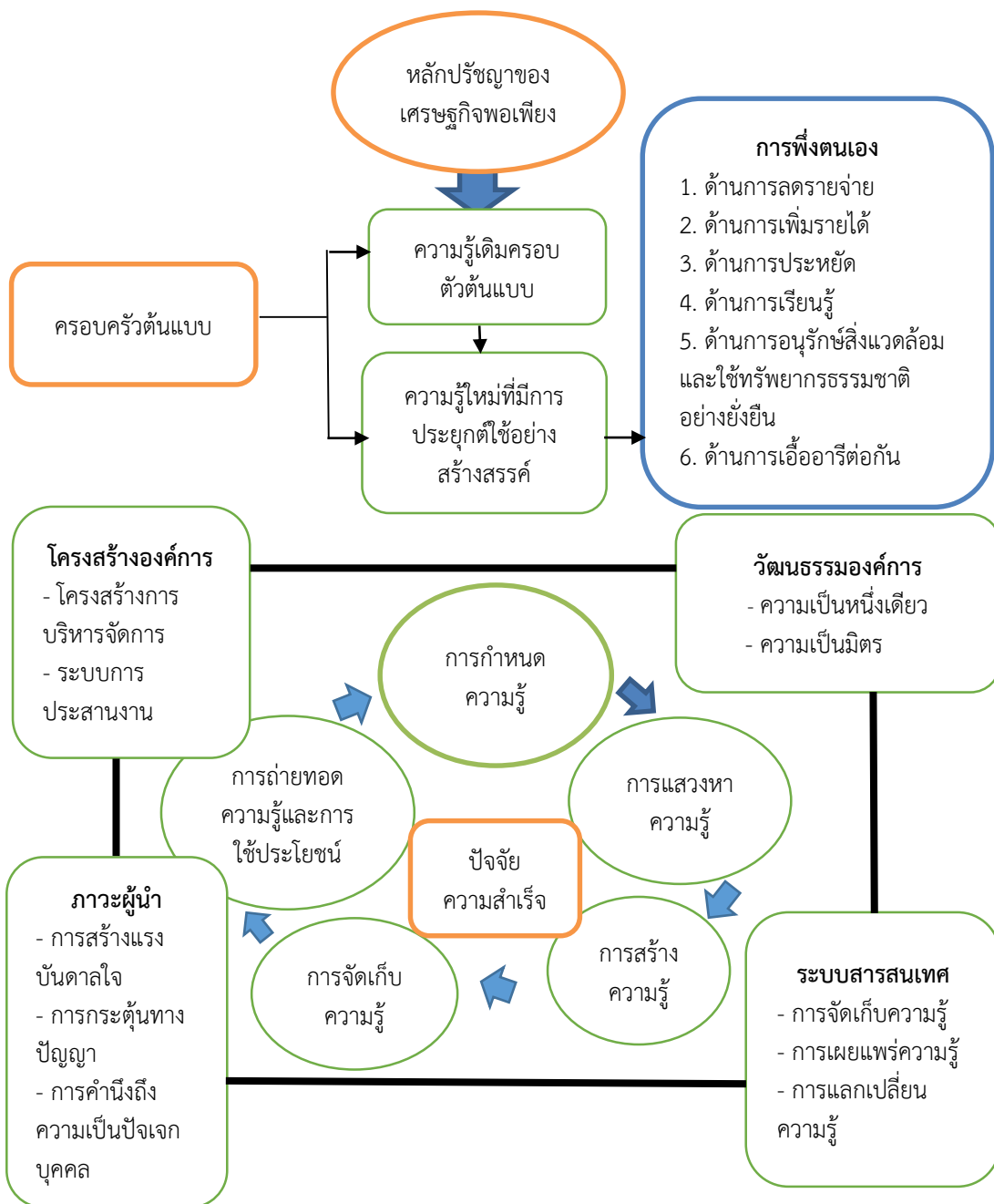
ด้านโครงสร้างองค์กร ลักษณะโครงสร้างองค์การในรูปแบบคณะกรรมการที่มีความยืดหยุ่น (Flexible) มีการบริหารแบบกระจายอำนาจ (Decentralize) และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของในกลุ่มไว้อย่างชัดเจนในกระบวนการจัดการความรู้

ด้านวัฒนธรรมองค์การ มีลักษณะของวัฒนธรรมแบบเป็นมิตรและความเป็นหนึ่งเดียวกัน วัฒนธรรมองค์การใน 2 มิติ คือ 1) ความเป็นมิตร (Sociability) มุ่งเน้นไปที่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความจริงใจ และความเป็นมิตรกัน ทำให้เกิดความไว้วางใจและมีอิสระในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น และ 2) ความเป็นหนึ่งเดียว (Solidarity) เกี่ยวข้องกับการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความเป็นหนึ่งเดียวกัน

ด้านภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำที่มีผลต่อการจัดการความรู้ของครอบครัวต้นแบบ มี 3 ประการ คือ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญา และ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ด้านระบบสารสนเทศ ครอบครัวต้นแบบมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขด้านเทคโนโลยีที่มีต่อการจัดการความรู้ ครอบครัวต้นแบบมีการเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารหลัก ๆ คือโทรศัพท์ ที่ใช้ในการประสานงาน รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บความรู้ผ่านการถ่ายภาพ โดยมีการบันทึกภาพในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นความรู้ของครอบครัวต้นแบบไว้อย่างละเอียด

โดยสรุป รูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เหมาะสม ในเขตอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการความรู้กรอบควรรู้ต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากกรอบแนวคิดเดิมได้กำหนดการศึกษาไว้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ และมีประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาอภิปรายดังนี้

1. ความรู้ของครอบครัวต้นแบบ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ความรู้ดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับวิถี ธรรมชาติ และ 2) ความรู้ใหม่ที่ประยุกต์จากความคิดสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นประยุกต์นั้นมีที่มา คือ การถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลที่มีการฝึกฝนและปฏิบัติด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับศึกษาของ Chimplee (2012) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา พบว่ารูปแบบการจัดการความรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระบวนการจัดการความรู้ 1) ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดสืบทอดกันมา จนกลายเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการปลูกฝังวิถีคิด 2) กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ (1) การกำหนดความรู้ (2) การแสวงหาและยึดกุมความรู้ที่มาจากภายในกลุ่มและภายนอก (3) การแลกเปลี่ยนความรู้ (4) การจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล และ (5) การถ่ายทอดความรู้ มีรูปแบบการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2. กระบวนการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ โดยกระบวนการที่ศึกษามุ่งอธิบายเฉพาะครอบครัวต้นแบบของอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ทั้งนี้กระบวนการที่ค้นพบจากการศึกษานั้น คล้ายคลึงกับผลการศึกษาของ Jaiaree (2014) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดความรู้ (2) การแสวงหาความรู้ (3) การแลกเปลี่ยนความรู้ (4) การจัดเก็บความรู้ และ (5) การถ่ายทอดความรู้

ผลจากวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้การจัดการความรู้ต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ พบว่ามีเงื่อนไขที่สำคัญ 4 ประการ คือ โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ และระบบสารสนเทศ สำหรับเงื่อนไขด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ ครอบครัวต้นแบบยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ซึ่งปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินการประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เกิดจากครอบครัวต้นแบบนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจังในการดำเนินชีวิต ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้อง Office

of the Public Sector Development Commission (OPDC) (2009 : 62-65) องค์การที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์ต้องสร้างปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้าง (Structure) เป็นโครงสร้างองค์การ หรือหน่วยงานที่จะทำให้บุคคลสามารถเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 2) ด้านวัฒนธรรม (Culture) คือ พฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ในองค์การ ที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจะบรรลุผลสำเร็จในการจัดการความรู้ได้ วัฒนธรรมขององค์การที่จำเป็น คือการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคลภายในองค์การ 3) ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) การจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จอย่างดีนั้นจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยผู้บริหารจะต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการความรู้ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถสื่อสารและผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในองค์การ อีกทั้งเป็นตัวอย่งที่ดีในการแบ่งปันความรู้ และภาวะผู้นำในการสร้างนับเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์การแห่งการเรียนรู้ได้ในที่สุด และ 4) ด้านระบบสารสนเทศ (Information Technology) เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้คนในองค์กรสามารถค้นหาความรู้ นำความรู้ไปใช้ ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อมูลความรู้ด้านต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

1. รูปแบบการจัดการความรู้ครอบคลุมต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ (1) การกำหนดความรู้ ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไข ความรู้คู่คุณธรรม (2) การแสวงหาความรู้ มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิเช่น การเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น โทรศัพท์, เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น (3) การสร้างความรู้โดยไม่เป็นทางการ (4) การจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล และ(5) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ มีรูปแบบการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้กระบวนการจัดการความรู้เป็นวงจรที่ต่อเนื่องกัน

2. ปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้การจัดการความรู้ต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จตามกรอบแนวคิดเดิมมี 5 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำและระบบสารสนเทศ ซึ่งจากการศึกษาเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดการความรู้ที่เหมาะสมนั้น มี 4 ปัจจัยเงื่อนไขหลักที่สำคัญ คือ โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ และระบบสารสนเทศ สำหรับเงื่อนไขด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ครอบคลุมต้นแบบยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการพัฒนาครอบครัวต้นแบบให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการความรู้ให้มากขึ้น เนื่องจากครอบครัวต้นแบบเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการจัดการความรู้ได้เป็นอย่างดี

1.2 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ควรนำรูปแบบที่ได้จากการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบ ไปใช้ในการส่งเสริมหรือเป็นแนวทางในการพัฒนาครอบครัวหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบในเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

2.2 ควรใช้การวิจัยและพัฒนา เพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของครอบครัวต้นแบบแบบครบวงจรในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของครอบครัวต้นแบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับคนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกพร ฉิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน:กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2550). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์, พูนศิริ วัจนะภูมิ, ปาริฉัตร ช่างสิงห์ และวรรณภา โพธิ์น้อย . (2555). การพัฒนาองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ : ครอบครัวกับความพอเพียง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2552). “ความสำคัญของครอบครัว”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.owf.go.th.pdf>. สืบค้น 24 พฤศจิกายน 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). การจัดการความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อภิชาติ ไจอารีย์. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารการเมืองการปกครอง. 4(2) : 241-258.

Translated Thai References

- Chimlee, K. (2012). **Knowledge Management Models for Local Wisdom in Wickerwork Handicrafts: A Case Study of Local Community Enterprises in Nakhon Ratchasima Province**. Bangkok: National Institute of Development Administration. [In Thai]
- Jaiaree, A. (2014). Knowledge Management Model for Local Wisdom in Bamboo Shoot Preservation Processing in Ban Pu-Tei Community, Kanchanaburi Province. **Journal of Politics and Governance**. 4(2) : 241-258. [In Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2007). **Application of the Philosophy of Sufficiency Economy**. Bangkok: Office of the National Economics and Social Development Council. [In Thai]
- Office of the Public Sector Development Commission (OPDC). (2009). **Knowledge Management**. 3rd edition, Bangkok: Cabinet and Royal Gazette Publishing Office. [In Thai]
- Office of Women's Affairs and Family Institute. (2009). "The importance of the family". [Online]. Available: <http://www.owf.go.th.pdf>. Retrieved November 24, 2016. [In Thai]
- Tejagupta, C., at al. (2012). **The Development of Knowledge and Information for e-Family Learning: Family and Sufficiency**. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]